



Cynllun Strategol Comisiynydd y Gymraeg 2025–30



Comisiynydd y
Gymraeg
Welsh Language
Commissioner



Rhagair y Comisiynydd

Braint a chyfrifoldeb yw bod yn Gomisiynydd y Gymraeg. Rwy'n benderfynol o wneud gwahaniaeth yn fy nghyfnod fel Comisiynydd. Rwyf am ddefnyddio'r cyfle sydd gennyf i arwain sefydliad creadigol ac effeithiol er budd y Gymraeg, ac i weithio tuag at wireddu ein gweledigaeth o **Gymru lle y gall pobl fyw eu bywydau yn Gymraeg**.

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn rhoi pwerau a chyfrifoldebau penodol i mi ac rwy'n bwriadu eu defnyddio i'r eithaf dros y cyfnod nesaf. Rwy'n bwriadu adeiladu ar y gwaith gwych mae'r sefydliad yn ei wneud ac am gymryd pob cyfle i ymgymryd â phrosiectau arloesol fydd yn arwain at gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg gan bobl Cymru, a gan y sefydliadau sy'n eu gwasanaethu.

Yn gefnlen i'r cynllun hwn mae cyfnod o gyfyngiadau ariannol heriol i'r sector cyhoeddus a nifer o sectorau eraill yng Nghymru. Felly mae atgoffa sefydliadau o bwysigrwydd defnyddio'r Gymraeg, a'r rhesymau dros wneud yn fwy perthnasol nag erioed. Mae gosod blaenoriaethau yn hanfodol er mwyn canolbwyntio egnïon, ac mae angen inni fod yn hyblyg, yn ddychmygus ac yn fentrus er mwyn gwneud yn fawr o'n hadnoddau wrth wneud ein gwaith.

Yn ogystal â rhoi mwy o gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ym mhob agwedd o'u bywydau, rwyf hefyd am i fwy o bobl fanteisio ar y cyfleoedd hynny. Cynyddu defnydd o'r Gymraeg yw holl bwrpas ein gwaith wedi'r cyfan.

Mae rhwystrau hanesyddol a chymhleth wrth geisio newid arferion ieithyddol, yn enwedig yn y parh cyhoeddus. Ond os ydym am weld y Gymraeg yn ffynnu yn y dyfodol, mae ei hwyluso a'i gwneud hi'n haws i bobl



siarad Cymraeg yn flaenoriaeth, felly hefyd ei hyrwyddo. Rhaid i'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg fod yn hysbys ac yn hawdd, a rhaid iddynt fod o ansawdd. Rwyf hefyd am ddeall yn well beth fyddai'n cymhell pobl i newid eu harferion a'u hagweddau ynghylch eu defnydd o'r Gymraeg wrth weithio, wrth dderbyn gwasanaethau, ac wrth fyw eu bywydau.

Mae fy swyddfa i yn un o nifer o sefydliadau yng Nghymru sy'n gweithio i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg. Mae gen i gyfraniad pwysig i'w wneud i strategaeth genedlaethol Cymraeg 2050, ond mae'n hanfodol ystyried y cyfraniad hwn ochr yn ochr â gwaith mewn meysydd polisi allweddol fel addysg, a'r strategaethau ehangach ar gyfer hybu a hyrwyddo'r Gymraeg ar lefel genedlaethol, lleol a chymunedol. Mae amcanion fy ngwaith yn ymwneud â sicrhau cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, ond nid oes modd cyflawni hyn heb ganolbwyntio hefyd ar greu siaradwyr yn y lle cyntaf.

Mae'r cynllun strategol hwn yn cael ei gyhoeddi yng ngoleuni'r datblygiad hanesyddol o sefydlu Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru). Yr her i ni, ac wrth gwrs i nifer o sefydliadau a phartneriaid eraill, yw adeiladu ar yr hyn mae'r system addysg yn ei gyflawni. Mae angen i ni gynnal a datblygu sgiliau Cymraeg ein pobl ifanc a throi siaradwyr yn ddefnyddwyr sydd yn fwy tebygol o drosglwyddo'r iaith i'r genhedlaeth nesaf. Ni allwn gyflawni hyn ar ein pen ein hunain a bydd angen cydweithio blaengar rhwng ystod eang o sefydliadau a phartneriaid er mwyn i'r amrywiol elfennau o gynllunio ieithyddol blethu. Edrychaf ymlaen at gydweithio er mwyn cyflawni'r weledigaeth hon.





Ein pwrpas a'r hyn rydym yn ei wneud

Hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg yw ein gwaith ni. Drwy wneud hynny rydym yn cyfrannu at wireddu ein gweledigaeth o **Gymru lle gall pobl fyw eu bywydau yn Gymraeg.**

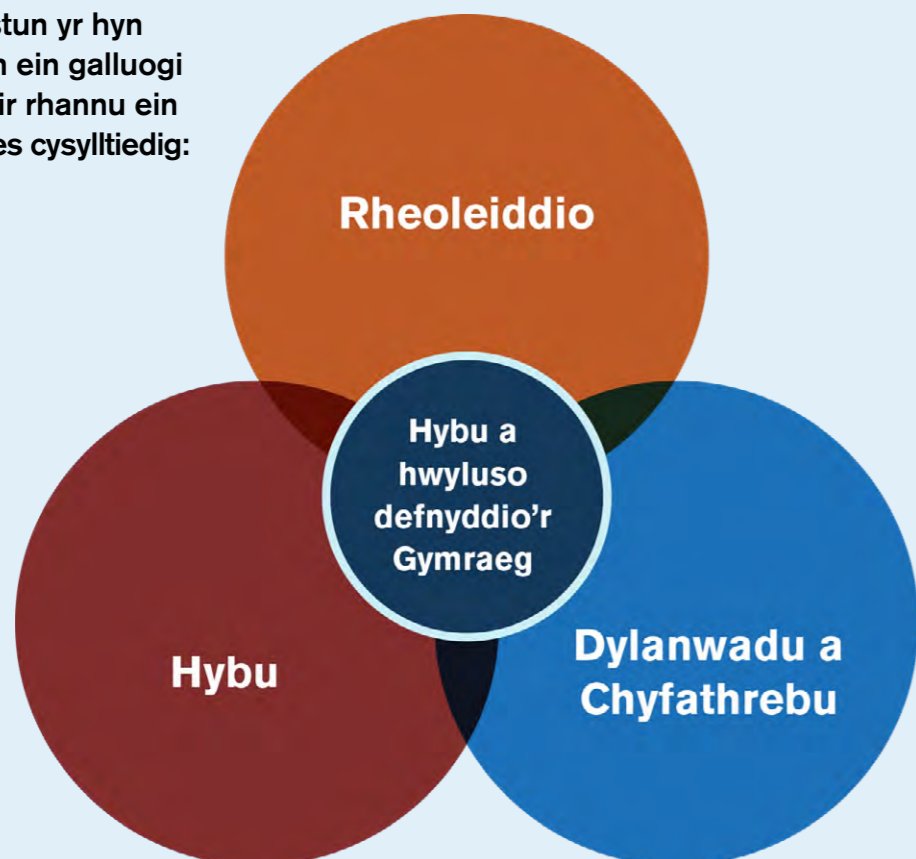
Wrth fynd ati i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn nodi bod rhaid i ni ganolbwyntio ar gynyddu gwasanaethau Cymraeg a'r defnydd ohonynt, a chyfleoedd eraill i bobl ddefnyddio'r Gymraeg.

Mae'r Mesur hefyd yn rhoi statws swyddogol i'r Gymraeg yng Nghymru, ac yn sefydlu'r egwyddor na ddylai'r Gymraeg gael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Mae'r Mesur yn ein galluogi i wneud sawl peth i hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, gan gynnwys:

- gosod a gorfodi dyletswyddau drwy safonau'r Gymraeg
- annog a rhannu arferion llwyddiannus
- llunio a chyhoeddi adroddiadau a gwneud gwaith ymchwil neu gomisiynu eraill i'w wneud
- gwneud gweithgareddau addysgol neu gomisiynu eraill i'w gwneud
- cyflwyno sylwadau neu roi cyngor i unrhyw un, gan gynnwys gwneud argymhellion ysgrifenedig i Weinidogion Cymru
- cynnal ymholiad statudol mewn maes penodol

Yng nghyd-destun yr hyn mae'r Mesur yn ein galluogi i'w wneud, gellir rhannu ein gwaith i dri maes cysylltiedig:





Rheoleiddio

Mae'n ofynnol i nifer o sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau i bobl Cymru weithredu yn unol â dyletswyddau iaith Gymraeg, boed rheiny'n seiliedig ar gyfundrefn safonau'r Gymraeg neu gynlluniau iaith Gymraeg.

Pwrpas safonau'r Gymraeg a chynlluniau iaith Gymraeg yw cynyddu'r nifer o wasanaethau Cymraeg sydd ar gael, a hybu a hwyluso'r defnydd o'r gwasanaethau hynny. Mae cynyddu'r cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle yn ogystal ag yn y gymuned yn achos awdurdodau lleol a pharciau cenedlaethol yn rhan allweddol o'n gwaith.

Mae gennym gyfrifoldeb statudol i sicrhau bod sefydliadau yn

gweithredu yn unol â'r dyletswyddau iaith sydd wedi eu gosod arnynt. Rydym yn defnyddio amrywiaeth o ddulliau er mwyn cyflawni hyn. Mae hynny'n cynnwys darparu cyngor a chanllawiau, codi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth, trosglwyddo arbenigedd, a chefnogi sefydliadau yn eu hymdrechion i gydymffurfio â'r safonau. Gallwn hefyd gynnal ymchwiliadau a gosod camau gorfodi cyfreithiol lle bo angen gwneud hynny.

Mae ein gweithgareddau rheoleiddio â ffocws clir ar gyflawniad ein [deilliannau rheoleiddio](#), ac ar gael y traweffaith mwyaf ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg.



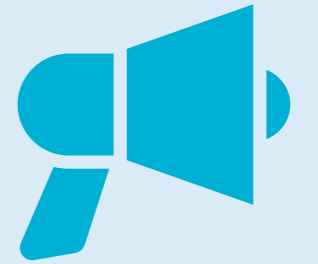
Hybu

Rydym yn annog sefydliadau yn y sector preifat a'r trydydd sector i gynyddu'r gwasanaethau maent yn eu darparu yn Gymraeg ac i dderbyn marc ansawdd y Cynnig Cymraeg. I'w helpu i wneud hyn rydym yn rhannu arfer da a chanllawiau ar sut i gynnig gwasanaethau yn Gymraeg.

Rydym yn gweithio gyda sefydliadau mawr yn y sector preifat sy'n darparu gwasanaethau i lawer o bobl, er enghraifft, banciau ac

archfarchnadoedd. Mae ein gwaith gyda sefydliadau trydydd sector yn sicrhau bod mwy o gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg mewn gweithgareddau cymdeithasol a gwirfoddol ac wrth ddarparu gwasanaethau pwysig yn Gymraeg.

Rydym hefyd yn cynnig sesiynau hyfforddiant ar sut i ddatblygu gwasanaethau dwyieithog, ac yn cynnal darnau penodol o ymchwil ar feysydd sy'n ymwneud â busnesau ac elusennau.



Dylanwadu a chyfathrebu

Un o'r ffyrdd pwysicaf y gallwn ymyrryd yn nyfodol yr iaith Gymraeg yw drwy ddylanwadu a dwyn perswâd ar wneuthurwyr polisi. Nid yn unig mae angen sicrhau bod polisiau a deddfwriaeth uchelgeisiol i gynyddu nifer siaradwyr Cymraeg a defnydd y Gymraeg, mae hefyd angen i'r Gymraeg gael ei phrif frydio i agendâu polisi cyhoeddus yn fwy cyffredinol. Mae gennym rôl bwysig i fod yn eiriol dros y Gymraeg a'i siaradwyr wrth lunio a chyhoeddi adroddiadau, wrth wneud argymhellion i Weinidogion Cymru, ac wrth gyflwyno sylwadau neu gyngor i wneuthurwyr polisi.

Rydym yn dylanwadu drwy rannu a chynnal gwaith ymchwil, a phob pum mlynedd rydym yn cyhoeddi adroddiad annibynnol a statudol ar sefyllfa'r Gymraeg.

Rydym hefyd yn cydweithio â sefydliadau eraill ar draws y byd sy'n eiriol dros ieithoedd lleiafrifol a swyddogol gan gyfnewid arfer da, ymchwil a phrofiadau er budd y siaradwyr rydym yn eu cynrychioli. Mae ein haelodaeth o Gymdeithas Ryngwladol y Comisiynwyr Iaith yn darparu fforwm hwylus i'r rhannu hwn ond rydym hefyd yn derbyn ceisiadau rheolaidd am wybodaeth gan siaradwyr ieithoedd lleiafrifol sy'n awyddus i ddysgu o brofiad Cymru.

Rydym yn cydweithio â sefydliadau o bob math i safoni enwau lleoedd Cymru, i sicrhau bod y ffurfiau safonol hyn yn cael eu defnyddio'n gyson, ac i amddiffyn a hyrwyddo'r defnydd o enwau lleoedd Cymraeg.

Mae cyfathrebu a rhannu gwybodaeth yn allweddol i'n holl waith hybu a hwyluso.





Strategaeth Comisiynydd y Gymraeg 2025–30

Mae ein strategaeth ar gyfer 2025–30 yn seiliedig ar ein gweledigaeth, ein tair amcan strategol a'n tair thema arbennig rydym wedi eu hadnabod:

Gweledigaeth: Cymru lle gall pobl fyw eu bywydau yn Gymraeg

Amcanion Strategol

- Amcan 1:** Cynyddu'r gwasanaethau sydd ar gael yn Gymraeg
- Amcan 2:** Hyrwyddo defnydd o wasanaethau Cymraeg
- Amcan 3:** Cynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn ehangach

Themâu Arbennig

Ar gyfer cyfnod 2025–30 mae gennym dair thema fydd yn flaenoriaeth er mwyn cyflawni ein hamcanion strategol a gwireddu ein gweledigaeth



Iechyd a gofal

Mae gallu defnyddio'r Gymraeg wrth dderbyn gwasanaethau iechyd a gofal yn hollbwysig, yn arbennig gan y byddwn yn aml mewn sefyllfa o wendid pan fyddwn ni'n ceisio derbyn y gwasanaethau hynny. Rydym yn dymuno gweld cynnydd yn y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg â'r sector iechyd a gofal yn gyffredinol, ac â'r elusennau sy'n gweithio yn y sector, gan gynnwys pwyslais ar sicrhau bod pobl yn derbyn gofal clinigol yn Gymraeg.



Y gweithle

Mae'n hanfodol bod siaradwyr Cymraeg sy'n gadael yr ysgol yn parhau i ddefnyddio'r iaith wrth fynd ymlaen yn eu haddysg ac i fyd gwaith. Yr her yw cynnal sgiliau Cymraeg ein pobl ifanc a throi siaradwyr yn ddefnyddwyr tymor hir. Rhan allweddol o sicrhau'r dilyniant ieithyddol hwn yw galluogi pobl i weithio yn y Gymraeg o ddydd i ddydd. Mae canolbwyntio ar gynyddu defnydd y Gymraeg yn y gweithle â'r potensial i ddylanwadu ar ganfyddiad pobl o bwysigrwydd yr iaith, ar gyfleoedd i fagu hyder ieithyddol, ac ar ddefnydd ehangach o'r Gymraeg yn y gymuned.



Plant a phobl ifanc

Y bobl ifanc sy'n dysgu'r Gymraeg heddiw fydd yn defnyddio'r Gymraeg yn y gwaith, yn y gymuned ac wrth ddefnyddio gwasanaethau yn y dyfodol. Bydd eu hagweddau at y Gymraeg a'u harferion wrth ei defnyddio yn awr yn effeithio ar eu defnydd o'r Gymraeg yn y dyfodol, a hefyd eu penderfyniadau ynghylch ei throsglwyddo i'r genhedlaeth nesaf. Rydym am weld pob plentyn, waeth beth fo'u cefndir yn teimlo bod y Gymraeg yn perthyn iddyn nhw, a bod gan bawb gyfle cyfartal i ddysgu a defnyddio'r Gymraeg.

Amcan 1: Cynyddu'r gwasanaethau sydd ar gael yn Gymraeg



Dros y pum mlynedd nesaf byddwn yn:

Rheoleiddio



- gosod safonau'r Gymraeg ar fwy o sefydliadau a sectorau, gan gynyddu'r cyfleoedd sydd ar gael i bobl ddefnyddio'r Gymraeg wrth dderbyn gwasanaethau ganddynt
- hybu cydymffurfiaeth sefydliadau drwy gynnal rhaglen gefnogaeth flynyddol, a chyhoeddi codau ymarfer, dogfennau cyngor ac adnoddau eraill
- gweithredu rhaglen fonitro gynhwysfawr yn flynyddol yn seiliedig ar faterion strategol neu risg uchel
- gweithio gyda Byrddau Iechyd ac Ymddiriedolaethau'r GIG i weithredu cynlluniau 5 mlynedd newydd o dan ofynion safon 110 i gynyddu'r cyfleoedd i bobl dderbyn ymgynghoriadau clinigol yn Gymraeg
- datblygu polisi clir ar ddefnydd technoleg a deallusrwydd artiffisial wrth ddarparu gwasanaethau Cymraeg, ac annog sefydliadau i ddefnyddio technoleg a deallusrwydd artiffisial i gynyddu a gwella eu gwasanaethau Cymraeg
- sicrhau bod gweithdrefnau cwyno effeithiol yn eu lle, a bod datrysiadau i unigolion pan aiff pethau o chwith
- blaenoriaethu ymchwiliadau a gynhelir ar ein menter ein hunain mewn perthynas â'n themâu arbennig

Hybu



- gweithio gyda sefydliadau o'r sector preifat a'r trydydd sector i gynyddu'r gwasanaethau Cymraeg sydd ar gael ganddynt drwy annog sefydliadau i greu Cynllun Datblygu'r Gymraeg ac i weithio tuag at gymeradwyaeth y Cynnig Cymraeg
- cynnal rhaglen adolygu flynyddol i sicrhau bod y sefydliadau sydd eisoes wedi derbyn y Cynnig Cymraeg yn parhau i ddatblygu eu darpariaeth
- cynnal sesiynau hyfforddiant i annog a chefnogi sefydliadau i ddatblygu eu gwasanaethau Cymraeg
- diweddarau canllawiau i fusnesau ac elusennau ar ddefnyddio'r Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau ym mhob sector
- targedu busnesau ac elusennau sy'n ymwneud â phlant a phobl ifanc ac iechyd a gofal i'w hannog i ddatblygu Cynllun Datblygu'r Gymraeg a gweithio tuag at dderbyn y Cynnig Cymraeg

Dylanwadu a chyfathrebu



- rhannu arfer da am sut mae sefydliadau o bob math yn cynllunio'r ffordd y byddant yn darparu gwasanaethau i'r cyhoedd a sut maent yn cynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith
- dylanwadu ar bolisi a deddfwriaeth yn y sector addysg fel bod gan sefydliadau staff â'r gallu i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg
- cydlynu ein gwaith dylanwadu ar bolisi â'n gwaith rheoleiddio a hybu ym maes iechyd a gofal er mwyn cael yr effaith fwyaf ar gynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg wrth dderbyn gwasanaethau
- cynnal prosiectau safoni enwau lleoedd ac annog sefydliadau cyhoeddus ac eraill i hyrwyddo enwau Cymraeg ac i ddefnyddio ffurfiau safonol enwau lleoedd
- darparu cyngor arbenigol ar enwau wardiau a chymunedau, gan gynnwys cynghori'r Comisiwn Ffiniau i Gymru ar orgraff ac enwau etholaethau Senedd Cymru ar gyfer etholiadau 2026 a 2030



Sut fyddwn ni'n mesur effaith ein gwaith?

- dadansoddi tystiolaeth cydymffurfiaeth a thueddiadau cwynion
- monitro proffil risg sefydliadau
- monitro canran y camau gorfodi sy'n cael eu gweithredu
- dadansoddi data sefydliadau am sgiliau Cymraeg eu staff
- casglu data ar nifer yr elusennau a busnesau sydd wedi derbyn y 'Cynnig Cymraeg' am y tro cyntaf a'r nifer sydd wedi derbyn ail-achrediad
- dadansoddi canlyniadau arolygon barn a'r Arolwg Defnydd Iaith
- casglu adborth gan ddefnyddwyr gwasanaethau
- cynnal astudiaethau achos i gasglu profiadau byw





Amcan 2: Hyrwyddo defnydd o wasanaethau Cymraeg



Dros y pum mlynedd nesaf byddwn yn:

Rheoleiddio

- sicrhau bod sefydliadau'n hyrwyddo gwasanaethau Cymraeg yn well, ac yn cymryd camau rhagweithiol i'w hamlygu i ddefnyddwyr y Gymraeg
- annog sefydliadau i hybu'r defnydd o'u gwasanaethau ymysg plant a phobl ifanc er mwyn hyrwyddo a normaleiddio eu defnydd o wasanaethau Cymraeg
- ymgysylltu'n bwrpasol â'r cyhoedd er mwyn deall y rhwystrau y maent yn parhau i'w hwynebu wrth dderbyn gwasanaethau Cymraeg

Hybu



- sicrhau bod sefydliadau o'r sector preifat a'r trydydd sector sydd wedi derbyn y Cynnig Cymraeg yn codi ymwybyddiaeth o'u gwasanaethau Cymraeg
- cynnal wythnos y Cynnig Cymraeg yn flynyddol i godi ymwybyddiaeth at y cyfleoedd sydd i ddefnyddio'r Gymraeg gyda chyrrff o'r trydydd sector a'r sector preifat



Dylanwadu a chyfathrebu



- cynnal ymgyrch flynyddol i dynnu sylw at y cyfleoedd sydd i ddefnyddio'r Gymraeg ac i annog pobl i'w defnyddio



- addysgu plant a phobl ifanc am ein gwaith a'r cyfleoedd sydd ganddynt i ddefnyddio'r Gymraeg o ddydd i ddydd a cheisio dylanwadu arnynt i wneud penderfyniadau cadarnhaol ynghylch eu defnydd o'r iaith
- rhannu arfer da am sut mae sefydliadau o bob math yn cynllunio'r ffordd y byddant yn darparu gwasanaethau i'r cyhoedd a sut y maent yn cynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith
- hyrwyddo brand Iaith Gwaith a dysgu sut mae'n cael ei ddefnyddio er mwyn cynyddu'r ymwybyddiaeth o wasanaethau Cymraeg a chynyddu'r defnydd ohonynt
- cefnogi ein gwaith rheoleiddio a hybu drwy ddylanwadu ar feysydd polisi sy'n effeithio yn benodol ar gyfleoedd plant a phobl ifanc i ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ystafell ddosbarth yn gymdeithasol, wrth weithio, neu drwy dderbyn gwasanaethau

Sut fyddwn ni'n mesur effaith ein gwaith?

- dadansoddi canlyniadau arolygon barn a'r Arolwg Defnydd Iaith
- casglu data am nifer y bobl a sefydliadau sy'n mynychu ein sesiynau hyfforddi
- casglu adborth ynghylch y digwyddiadau a'r ymgyrchoedd y byddwn yn eu cynnal
- casglu data ynghylch ymweliadau i'n gwefan a'n cyfrifon cyfryngau cymdeithasol
- gwerthuso ymgyrch y Cynnig Cymraeg





Amcan 3: Cynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn ehangach



Dros y pum mlynedd nesaf byddwn yn:

Rheoleiddio

- gwella trefniadau cynghorau sir ac awdurdodau parciau cenedlaethol o baratoi a gwerthuso strategaethau hybu 5-mlynedd
- cryfhau trefniadau llywodraethiant fel bod ystyriaeth gydwybodol yn cael ei rhoi i effaith penderfyniadau polisi ar y Gymraeg
- sicrhau bod strategaethau hybu cynghorau sir a pharciau cenedlaethol Cymru yn ystyried yn llawn bwysigrwydd plant a phobl ifanc er hyfywedd y Gymraeg yn eu hardaloedd
- sicrhau bod sefydliadau yn cymryd camau bwriadus i greu hinsawdd sy'n galluogi pobl i fyw eu bywyd gwaith yn gynyddol drwy'r Gymraeg, gan gynnwys:
 - gweithio gyda chyrrff i gryfhau amcanion ac ymrwymadau eu polisïau ar ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith
 - arfogi sefydliadau i gynyddu eu capasiti i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith
 - rhannu arfer da am sut mae sefydliadau yn darparu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith
- ymgysylltu'n bwrpasol â'r cyhoedd er mwyn deall pryd a pham y bydd achosion o ymyrraeth â rhyddid pobl i ddefnyddio'r Gymraeg yn digwydd

Hybu



- cytuno ar Gynigion Cymraeg newydd gyda sefydliadau o'r sector preifat a'r trydydd sector er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau
- annog sefydliadau sy'n derbyn y Cynnig Cymraeg i ymrwmo i gynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn eu gweithleoedd
- cyd-weithio â rhwydweithiau a chyrrff ymbarél sy'n gweithredu ym meysydd ein themâu arbennig er mwyn ein galluogi i dargedu a blaenoriaethu'r sefydliadau perthnasol
- sicrhau bod ein gwaith hybu yn adlewyrchu amrywiaeth Cymru drwy gyd-weithio ag ystod o sefydliadau, mudiadau, ac elusennau, yn enwedig rhai sy'n cynrychioli grwpiau lleiafrifol neu sydd wedi'u hymyleiddio



Dylanwadu a chyfathrebu



- sicrhau bod y Gymraeg yn ystyriaeth ganolog mewn polisi a deddfwriaeth, yn enwedig yn y meysydd mwyaf arwyddocaol o safbwynt ein hamcanion strategol a'n themâu arbennig
- craffu a dylanwadu ar bolisi a deddfwriaeth ym meysydd cynllunio, tai a datblygu economaidd er mwyn sicrhau bod mwy o gyfleoedd ar gael i bobl ifanc fyw a gweithio mewn cymunedau Cymraeg eu hiaith
- sicrhau bod polisïau cenedlaethol a lleol ym maes addysg a sgiliau yn galluogi mwy o blant a phobl ifanc i ddatblygu'n siaradwyr a defnyddwyr Cymraeg hyderus
- pwysleisio'r cyswllt rhwng y sector addysg a sgiliau, dilyniant ieithyddol, a'r ffocws ar ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle
- sicrhau bod ein gwaith dylanwadu yn eiriol dros holl siaradwyr Cymraeg, ac yn arwain at gyfleoedd teg i bawb ddysgu'r Gymraeg a defnyddio'r sgiliau hynny
- datblygu dealltwriaeth o ddatblygiadau ym maes technoleg a deallusrwydd artifisial, gan ddehongli goblygiadau hyn i'n gwaith ac i feysydd polisi perthnasol
- cyhoeddi adroddiadau polisi blynyddol ar sefyllfa'r Gymraeg mewn meysydd polisi penodol gan osod agenda polisi ein hunain yn unol â'n gweledigaeth a'n hamcanion strategol
- cyfrannu at gryfhau'r sail dystiolaeth am y Gymraeg, gan gynnwys cyhoeddi Adroddiad 5 mlynedd ar sefyllfa'r Gymraeg
- cyfnewid gwybodaeth, ymchwil ac arfer da yn rhyngwladol, yn bennaf drwy Gymdeithas Rhyngwladol y Comisiynwyr Iaith



Sut fyddwn ni'n mesur effaith ein gwaith?

- monitro nifer yr elusennau a busnesau sydd wedi derbyn y 'Cynnig Cymraeg' am y tro cyntaf a'r nifer sydd wedi derbyn ail-achrediad
- dadansoddi polisïau sefydliadau ar ddefnydd y Gymraeg o fewn y gweithle
- dadansoddi'r graddau mae polisi cyhoeddus yn adlewyrchu ein safbwyntiau
- cofnodi cyfeiriadau at ein sylwadau/barn a newid i bolisi/deddfwriaeth yn sgil hynny
- casglu data am nifer y sefydliadau y darparwyd cyngor iddynt ynghylch enwau lleoedd
- dadansoddi canlyniadau arolygon barn a'r Arolwg Defnydd Iaith



Ein galluogi i wneud ein gwaith

Gwerthoedd

Mae ein gwerthoedd craidd yn sail i'r Cynllun Strategol a'n gwaith o ddydd i ddydd:

- Mae **dangos parch** at bawb yn ganolog i bopeth a wnawn
- Mae bod yn **agored** ac **ymdiried** yn ein gilydd yn sylfaen i ddiwylliant ein gweithle
- Mae **tegwch, gonestrwydd a chysondeb** yn greiddiol i bob agwedd ar ein gwaith
- Mae **cydweithio** ag eraill mewn ffordd briodol a blaengar yn bwysig i ni

Pobl

Y prif adnodd sy'n ein galluogi i gyflawni ein gwaith yw ein staff. Rhaid inni ddarparu gweithle iach ar eu cyfer a gwneud yn siŵr eu bod yn derbyn y gefnogaeth, yr adnoddau a'r hyfforddiant angenrheidiol i'w galluogi i wneud eu gwaith. Er mwyn gwneud hyn byddwn yn:

- sicrhau bod ganddynt leoliadau gweithio addas ac adnoddau digidol saff i'w defnyddio.
- sicrhau bod ein staff yn derbyn cefnogaeth a hyfforddiant addas i wneud eu gwaith yn llwyddiannus, gan roi sylw penodol i'w llesiant
- gweithredu cod ymddygiad sy'n seiliedig ar saith egwyddor Nolan ar safonau mewn bywyd cyhoeddus. Mae'r egwyddorion hyn o anhunanoldeb, cywirdeb, gwrthrychedd, atebolrwydd, didwylledd, gonestrwydd ac arweinyddiaeth yn rhan o ddiwylliant y sefydliad ac yn sail i'n holl weithgareddau.
- cynnal arolwg staff blynyddol a chymryd camau mewn ymateb i wella'n barhaus.

Cydraddoldeb

Mae sicrhau cydraddoldeb cyfleoedd yn greiddiol i'n gwaith. Mae siaradwyr Cymraeg yn adlewyrchu holl amrywiaeth Cymru o safbwynt eu hoed, eu hil, eu cenedligrwydd, eu crefydd, eu rhyw, eu rhywedd, eu cyfeiriadaeth rywiol a'u cefndir sosio-economaidd. Mae'n hanfodol bod pob siaradwr Cymraeg felly yn cael y cyfle i dderbyn gwasanaethau Cymraeg sy'n adlewyrchu eu hanghenion a'u bod yn cael cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle ac yn y gymuned.

Mae gennym Gynllun Cydraddoldeb Strategol ar gyfer y cyfnod 2024-28 sy'n cynnwys pedwar amcan strategol cydraddoldeb:

- **Y gweithlu:** mae gennym weithlu dwyieithog sy'n gynrychioladol o gymdeithas ac rydym yn gweithio i atal bylchau cyflog
- **Y gymuned:** rydym yn ymgysylltu â phob rhan o gymdeithas ac yn cymryd camau rhagweithiol i hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth drwy ein gwaith
- **Ffordd o weithio:** mae cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant yn rhan o'n ffordd ni o weithio
- **Anghenion unigol:** mae ein holl weithgareddau yn hygyrch ac ar gael i bawb

Mae'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn nodi'r camau gweithredu y byddwn yn eu cymryd i gyflawni'r amcanion hyn. Byddwn yn monitro'n barhaus sut y byddwn yn cyflawni'r camau gweithredu a chaiff gwerthusiad o'r cynllun ei wneud yn ystod 2027-28. Bydd cynllun newydd yn cael ei greu erbyn diwedd Mawrth 2028.



Adrodd ac atebolrwydd

Er mwyn rhoi'r cynllun strategol hwn ar waith byddwn yn:

- llunio cynlluniau gweithredu blynyddol fydd yn cynnwys prosiectau a gweithgareddau penodol a fydd yn cyfrannu at ein hamcanion strategol a'n themâu arbennig
- defnyddio'r dangosyddion er mwyn mesur ein bod yn cyflawni ein hamcanion
- sefydlu grwpiau prosiect lle bo angen er mwyn cynllunio a chydlynu gweithgareddau cysylltiedig
- sicrhau bod y tîm arwain yn craffu ar weithrediad y cynlluniau gweithredu a'r grwpiau prosiect
- ymgynghori â'n Panel Cyngori am ein gwaith.

Byddwn yn adolygu ein hamcanion strategol yn rheolaidd yn ystod oes y cynllun er mwyn sicrhau eu bod yn ymateb i anghenion sy'n dod i'r amlwg ac yn parhau i fod yn gydlynol â mentrau polisi ehangach sy'n ymwneud â hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg.

Llywodraethiant

Fel sefydliad cyhoeddus rhaid inni arddel yr arferion gorau o safbwynt trefniadau cyllid a llywodraethiant gan sicrhau bod gennym brosesau risg, rheoli cyllideb a rheoli data addas mewn lle. Er mwyn gwneud hyn byddwn yn:

- cynnal cyfarfodydd rheolaidd o'r Panel Cyngori a'r Pwyllgor Archwilio a Risg i gynnig her adeiladol ac i'n cyngori ar brosesau strategol ar gyfer risg, rheolaeth a llywodraethiant
- cynnal archwiliadau mewnol ar agweddau o'n gwaith i roi sicrwydd bod prosesau llywodraethiant addas mewn lle
- cyflwyno ein cyfrifon a'n hadroddiad blynyddol i Archwilydd Cyffredinol Cymru yn flynyddol
- blaenoriaethu diogelwch seibr y sefydliad drwy sicrhau ein bod yn derbyn tystysgrif Cyberessentials+ a IASME Governance yn flynyddol
- cyfrannu at amcanion sero net Llywodraeth Cymru

Cysylltu â ni

Comisiynydd y Gymraeg

Uned 2 Bloc C
Doc Fictoria
Ffordd Balaclafa
Caernarfon
LL55 1TH



@comygymraeg



@comygymraeg



ComisiynyddyGymraeg



Comisiynydd y Gymraeg/
Welsh Language Commissioner

E post@cyg-wlc.cymru
T 0345 6033 221

comisiynyddygyymraeg.cymru